

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Пенсійне забезпечення та забезпечення гідної старості є зазвичай доволі болючим питанням у суспільстві між різними верствами населення. Розвинуті країни світу та країни, що розвиваються, країни постсоціалістичного табору постійно проходять процес певних змін і покращень у сфері пенсійного забезпечення громадян своєї держави. Не є виключенням і Україна, яка також самостійно розвиває свою трьох рівневу пенсійну систему. Питання лише полягає: наскільки ефективно проходить розвиток і в якому стані знаходиться саме недержавне пенсійне забезпечення, яке і покликане додатково забезпечувати належну старість громадянам нашої держави? Попри все, необхідно проаналізувати стан третього рівня пенсійної системи України і розглянути проблеми його розвитку та надати рекомендації стосовно покращення діяльності недержавних пенсійних фондів.

Мета статті. Завдання роботи полягає в аналізі сучасного стану недержавних пенсійних фондів та висвітленні проблем їх розвитку, визначенні їхнього місця у фінансовому секторі України. Зокрема зосередимо увагу на факторах, що безпосередньо впливають на розвиток недержавного пенсійного забезпечення.

Аналіз наукових досліджень. У період переходу до ринкових відносин питання ефективного пенсійного забезпечення постає одним із найгостріших. У нашій державі за роки її незалежності проблеми пенсійного забезпечення набувають актуального характеру. Вивчення проблеми пенсійного забезпечення, зокрема його недержавного сектора, зв'язано з іменами авторів, що досліджують проблему в різних господарських і фінансово-економічних системах. До них можна віднести Д. МакГілла, Д. МакТаггарта, Е. Дейвіса, Г. Кларка і вітчизняних: О.Ткача, В. Грушка, А. Михайлова, Е. Лібанової, Г. Нечая та інших.

Основний матеріал дослідження. Система недержавного пенсійного забезпечення становить третій рівень пенсійної системи. Її розбудова здійснюється з 2004 року після набрання чинності Законом України „Про недержавне пенсійне забезпечення” [1, с. 1]. Результати аналізу заходів, які були здійснені з реформування пенсійної системи, свідчать про необхідність

коригування процесів подальшого проведення пенсійної реформи з урахуванням набутого досвіду та соціально-економічного становища в країні.

В Україні етап формування такої системи тільки розпочався. Сьогодні виділяють такі пенсійні фонди: відкриті, корпоративні, професійні – згідно з законом України „Про недержавне пенсійне забезпечення”. Відкриті пенсійні фонди створюються юридичними особами, учасниками цих фондів є громадяни, незалежно від місця і характеру їхньої роботи. Корпоративні пенсійні фонди – це недержавний пенсійний фонд, який створюється роботодавцями, і учасниками таких фондів є виключно громадяни, пов'язані трудовими відносинами з засновниками цих фондів. Під час створення корпоративних пенсійних фондів роботодавці беруть на себе зобов'язання сплачувати додаткові пенсійні внески на користь своїх працівників. Професійні пенсійні фонди створюються об'єднаннями громадян або юридичних осіб за професійною ознакою. Учасниками таких фондів є громадяни, пов'язані за родом професійної діяльності [1, с. 1].

В Україні існують цілком об'єктивні причини розвивати саме третій рівень пенсійного забезпечення. Незважаючи на те, що схожа тенденція стосовно демографічної ситуації прогнозується і в інших країнах Європи, є одна істотна відмінність: у них вже сформувався ринок недержавного пенсійного забезпечення, а в Україні тільки почалася стадія його формування, і відбувається воно вкрай повільно. На Заході ринок недержавного пенсійного забезпечення активно розвивається і в офіційній документації ЄС до 2020 р. встановлено завдання перейти на нові конструкції пенсійних схем: частка пенсійних виплат солідарної системи повинна знизитися з 84 до 64 % [7].

Торкаючись сьогодення станом на 31.12.10, в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 101 недержавний пенсійний фонд (далі – НПФ) та 43 адміністратори НПФ, з яких мають ліцензії з адміністрування НПФ – 36 [5, с. 1]. При цьому 13 адміністраторів НПФ обслуговують більше ніж один недержавний пенсійний фонд. Протягом трьох кварталів 2011 року кількість НПФ зменшилась до 98. Кількість відкритих НПФ є найбільшою і на кінець звітного періоду становила 83, що пояснюється

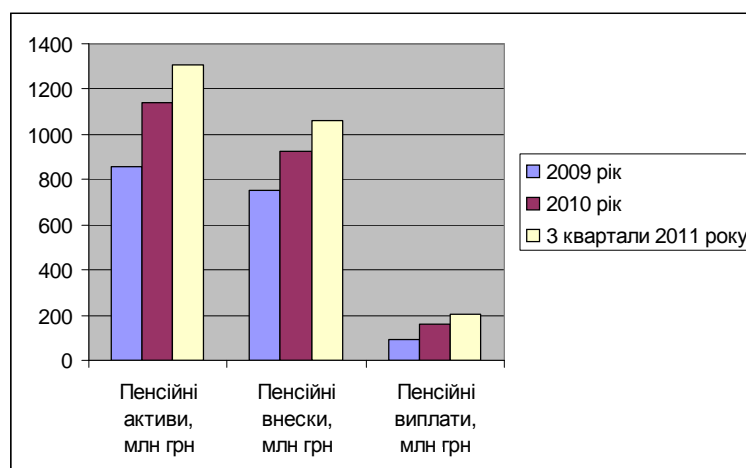

Рис.1. Динаміка основних показників системи НПЗ за 2009 – 3 кв. 2011 року

більшою доступністю їх до широких верств населення, тоді як учасниками професійних чи корпоративних НПФ можуть бути лише фізичні особи, які пов'язані за родом їхньої професійної діяльності або перебувають у трудових відносинах з роботодавцями – засновниками або роботодавцями-платниками. Кількість корпоративних фондів 9, професійних – 9.

Станом на 31.12.10 адміністраторами недержавних пенсійних фондів було укладено 69 741 пенсійний контракт з 56 139 вкладниками, з яких 2 385 вкладників, або 4,2%, – юридичні особи, на яких припадає 884,6 млн грн пенсійних внесків (95,6% від загального обсягу пенсійних внесків за системою НПЗ), а 53 754 вкладники, або 95,8%, – фізичні особи. При цьому, порівняно з кінцем 2009 року кількість контрактів з юридичними особами зросла на 8,5%, а з фізичними особами – на 12,5% [5, с. 2]. Беручи до уваги те, що загальна сума внесків протягом склала 925,4 млн грн, загальна сума внесків протягом трьох кварталів 2011 року склала 1 060,2 млн грн, тобто зростання на 12,7%, що свідчить про прийнятну тенденцію. На кінець 2010 року кількість учасників НПФ відповідно до укладених контрактів становила 569 230 осіб, протягом року вона зросла на 72,1 тис. осіб, або на 14,5%.

Як і в попередні роки, станом на 31.12.10 серед учасників НПФ більшість становили особи віком від 40 до 55 років, а саме 40,2% (2009 рік – 41,4%, 2008 – 42,5%, 2007 – 41,9%). Крім того, частка учасників НПФ віком від 25 до 40 років станом на 31.12.10 становила 39,2% (2009 рік – 35,8%, 2008 – 35,5%, 2007 – 34%). Частки учасників НПФ вікових груп старших 55 років та до 25 років станом на кінець 2010 року становили, відповідно, 13,5% (2009 рік – 14,2%, 2008 – 12,2%, 2007 – 9,3%) та 7% (2009 рік – 8,6%, 2008 – 9,9%, 2007 – 15,1%).

Сукупно недержавними пенсійними фондами протягом 2010 року було здійснено пенсійні виплати 46 725 учасникам та 1 105 спадкоємцям, тобто 8,2% учасників від їхньої загальної кількості отримали пенсійні виплати протягом 2010 року. Це зумовлено насамперед невеликою долею учасників вікової групи старших 55 років. Одним із основних якісних показників, які характеризують систему НПЗ, є сплачені пенсійні внески. Аналізуючи динаміку сплачених пенсійних внесків, слід зазначити, що надходження пенсійних внесків за 2010 рік збільшились на 22,6% і на 31.12.10 становили 925,4 млн грн, за три квартали 2011 року сума внесків склала 1 060,2 млн грн, що на 14,5% більше попереднього року, на кінець 2011 року слід очікувати зростання внесків на рівні 18 – 21% [5, с. 5]. Слід зазначити, що протягом 2009 року Держфінпослуг було погоджено 16 рішень щодо тимчасового припинення сплати пенсійних внесків за власні кошти 10 роботодавцями-платниками за двома корпоративними пенсійними фондами (1 рішення стосовно одного НПФ, 15 – стосовно іншого); протягом 2010 року – жодного рішення.

Пенсійні виплати (одноразові та на визначений строк) станом на 31.12.10 становили 158,2 млн грн, збільшившись за 2010 рік на 75,6%, а протягом 3 кварталів 2011 року здійснено виплат на суму 200,5 млн грн, що на 21% більше попереднього періоду [5, с. 4].

Всього за 2010 рік активи НПФ зросли на 33,4% (на 286,4 млн грн). Чиста вартість активів НПФ протягом 2010 року збільшилась з 854,7 до 1140,6 млн грн, або на 33,5% [4, с. 14], у третьому кварталі 2011 року загальна сума активів склала 1 306,4 млн грн, або зросли на 12,6%.

Розмір загальних активів НПФ, в цілому, збільшився протягом 2009 – 2010 рр. Проте темпи приросту загальних пенсійних активів протягом 2010 року

відрізнялись у порівнянні з аналогічним періодом 2009 року. Так, протягом 2009 року після зростання темпу приросту загальних активів НПФ у 2 кварталі (11,1%) до кінця року спостерігалось уповільнення зростання пенсійних активів [5, с. 7]. Це було пов'язано передусім із скороченням або тимчасовим припиненням окремими вкладниками НПФ сплати внесків на користь своїх учасників, спричинене нестабільною економічною ситуацією, а також зростанням розміру пенсійних виплат (зокрема одноразових). Але вже станом на кінець 1-го кварталу 2010 року приріст загальних активів НПФ становив 9,5% (станом на кінець 4-го кварталу 2009 року – 7,4%). Після зменшення протягом 2-го кварталу 2010 року темпу приросту пенсійних активів до 4,8%, до кінця 2010 року спостерігалася тенденція до поступового зростання темпів приросту загальних активів НПФ. Слабка тенденція до зростання збереглась у 2011 році, у кожному кварталі зростання активів було на рівні 4 – 5%, зумовлено це насамперед зменшенням кількості НПФ протягом даних кварталів.

За результатами 2010 року, переважними напрямками інвестування пенсійних активів є депозити в банках (34,7% інвестованих активів), акції українських емітентів (18,1%), облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України (15,4%), цінні папери, дохід за якими гарантовано КМУ (14,9%) [4, с. 15]. Така тенденція насамперед зумовлена негативними коливаннями на ринку цінних паперів. Загалом залишається досить висока імовірність стосовно зниження інвестиційного доходу НПФ, про що вказано нижче, оскільки вартість депозитів на сьогодні для комерційних банків є доволі високою, тому слід очікувати зниження відсоткових ставок по депозитам у національній валюті та євро. Даний факт спричинено насамперед низьким рівнем кредитування комерційними банками суб'єктів господарювання та дорогою ліквідністю.

Аналізуючи вище зазначені дані можна стверджувати, що за аналізований період у структурі активів недержавних пенсійних фондів відбулись наступні зміни:

— 34,7% або 396,8 млн грн. загальної вартості активів НПФ розміщено на банківських депозитах (станом на кінець 2009 року – 40%, або 343 млн грн, відповідно);

— частка цінних паперів, дохід за якими гарантовано КМУ, в абсолютному виразі у консолідованому портфелі НПФ збільшилась – з 141 млн грн у 2009 році до 170,4 млн грн. у 2010 році, проте, у відносному виразі зменшилась – з 16,4% до 14,9% відповідно;

— частка корпоративних облігацій у консолідованому портфелі в абсолютному виразі збільшилась у порівнянні з 2009 роком з 162,4 млн грн до

175,7 млн грн, а у відносному виразі зменшилась з 18,9% до 15,4% відповідно;

— у 2010 році у порівнянні з 2009 роком в консолідованому портфелі НПФ зросла частка акцій українських емітентів з 8,8% до 18,1% (або з 75,4 млн грн до 206,9 млн грн) відповідно;

— дещо зменшились в загальній вартості активів НПФ частки активів, інвестованих у цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою міністрів АРК, місцевими радами відповідно до законодавства (з 0,8% станом на кінець 2009 року до 0,4% станом на кінець 2010 року), у банківські метали (з 3,7% станом на кінець 2009 року до 2,8% станом на кінець 2010 року);

— станом на кінець 2010 року у консолідованому інвестиційному портфелі НПФ відсутні іпотечні цінні папери (станом на кінець 2009 року їх частка становила 0,05%);

— дещо зросла частка активів, інвестованих у об'єкти нерухомості (з 2,1% станом на кінець 2009 року до 5,6%) станом на кінець 2010 року) та у інші активи, не заборонені законодавством України (з 6,3% станом на кінець 2009 року до 5% станом на кінець 2010 року);

— обсяг коштів на поточному рахунку станом на кінець 2010 року становив 3,1% (станом на кінець 2009 – 2,8%).

Доцільно звернути увагу на наступне: загальна вартість доходу, отриманого від інвестування пенсійних активів, станом на 01.01.11 р. склала 433 млн грн, або 46,8% від суми залучених внесків, збільшившись протягом 2010 року на 196,3 млн грн, або на 82,9%, тенденція до зростання інвестиційного доходу протягом трьох кварталів 2011 року дещо сповільнилась і сума прибутку склала 519,7 млн грн, зростання на рівні 17,3%, на кінець року з такими темпами імовірно зростання прибутку буде на рівні 23 – 28% [4, с. 16].

Зменшення в період фінансово-економічної кризи обсягів виробництва основних видів промислової продукції та послуг значно погіршили умови інвестиційної діяльності, зокрема недержавних пенсійних фондів, що негативно вплинуло на рівень дохідності пенсійних активів. На сьогодні актуальною проблемою для недержавних пенсійних фондів є забезпечення дохідності пенсійних активів вище рівня інфляції.

Варто зазначити, що суттєвим фактором, який стримує зростання інвестиційного доходу НПФ, є незначний обсяг залучених внесків для забезпечення можливості здійснення диверсифікації пенсійних активів у дохідні фінансові інструменти, саме тому середня дохідність активів недержавних пенсійних фондів від інвестування у 2010 році була на рівні 17,2% річних при офіційній інфляції на рівні 9,1% річних [5, с. 8–9]. Серед НПФ, до яких розпочато сплату пенсійних

внесків, 50 НПФ (на які припадає 78,1% учасників та 97% загальних активів НПФ) забезпечили дохідність вищу за рівень інфляції, 14 – нижчу за рівень інфляції, діяльність 2 НПФ виявилась збитковою.

У загальному ренкінгу інституційних інвесторів на фондовому ринку, за обсягами інвестицій у цінні папери, недержавні пенсійні фонди посідають останнє місце із рівнем 558,1 млн.грн. станом на 01.01.11 р., що майже 150 разів менше ніж інвестиції банківських установ (83,27 млрд грн) на аналогічну дату та у 24 рази менше за обсяги інвестицій страховиків станом на початок 2011 року (13,15 млрд грн) [4, с. 17].

Варто зазначити, що важливою відмінністю між Україною та країнами Заходу є вітчизняний рівень доходів фізичних осіб, що значно відстає від закордонного. У 90-х роках минулого століття приватні пенсійні фонди діяли за схемою трастів, і частина їхніх вкладників просто втратила свої заощадження. До того ж в післярадянський період на території України було реалізовано чимало фінансових пірамід. Усе це зумовило недовіру населення до фінансових установ, і громадяни не поспішають довіряти свої кошти фінансовим структурам, які покликані подбати про надійне збереження та приріст накопичених пенсійних грошей [6, с. 18]. В Україні недостатньо елементарної обізнаності населення з можливостями і принципом дії НПФ. За різними оцінками експертів, 12 – 17 % українців лише чули про них. Необхідне проведення широкої інформаційної та роз'яснювальної роботи, спрямованої на підвищення прозорості функціонування та вироблення довіри до НПФ, необхідне фінансування цих робіт з боку держави [3, с. 286].

Проводячи паралель із проаналізованими даними, варто сказати, що працівники Агентства Фінансових Ініціатив проводили аналіз позитивних та негативних факторів участі працівників різних сфер у недержавному пенсійному забезпеченні.

Отже, фактори, що приваблюють працівників брати участь у недержавному пенсійному забезпеченні

Для того, щоб зрозуміти причини наведеного вище не дуже активного ставлення працівників та й населення загалом до участі в недержавному пенсійному забезпеченні, необхідно визначити фактори, що потенційно можуть приваблювати працівників щодо участі в цій системі. Це питання передбачало можливість множинних відповідей. Виявилось, що майже половина респондентів бачить у недержавному пенсійному забезпеченні можливість отримати в майбутньому стабільний матеріальний стан. Таку відповідь надали близько 48% опитаних [2, с. 9].

Саме цей фактор можна вважати визначальним, тому що всім іншим факторам респонденти приділили значно менше уваги. Другим фактором за значи-

містю виступає фактор, пов'язаний із надійністю збереження коштів, відкладених на пенсію через систему недержавних пенсійних фондів. З одного боку, самостійне накопичення на пенсію за допомогою „кустарних” способів, які населення використовує зараз, не можна вважати в повному сенсі накопиченням на старість, тому що вони (кошти) можуть бути використані раніше. З іншого боку, думка щодо потенційної можливості втратити кошти, вкладені в недержавні пенсійні фонди, породжена пострадянським минулим (зокрема, із фактом втрати громадянами заощаджень в Ощадбанку СРСР, для багатьох з яких це були кошти, відкладені саме на старість) та виступає суттєвим фактором.

Наступні три фактори, які приваблюють в системі недержавних пенсійних фондів і отримали приблизно однакову кількість відповідей респондентів, пов'язані із можливістю самостійно впливати на рівень пенсії, що на сьогоднішній день для більшості працівників є проблематичним. Так, на привабливість цього вказує майже 16% відповідей. 12,5% відповідей стосувалися цього в аспекті „індивідуального підходу до накопичення” і стільки ж в аспекті можливості накопичити через участь роботодавця в системі недержавного пенсійного забезпечення. Останнє сприймається таким чином, що соціальний пакет, який передбачає внески в недержавні пенсійні фонди, являє собою певну винагороду за сьогоднішню роботу. У результаті отримання роботи, яка передбачає відрахування пенсійних внесків до недержавних пенсійних фондів, виступає фактором, який приваблює [2, с. 10].

Фактори, що стримують участь працівників у недержавному пенсійному забезпеченні

Під час опитування працівників та населення були визначені основні фактори, які стримують їх участь в недержавному пенсійному забезпеченні. Основним фактором, на який указав майже кожний третій респондент, є недовіра до недержавних пенсійних фондів. Тут слід відзначити, що, окрім традиційно обережного ставлення українського населення до розміщення власних коштів в установах фінансового сектору, в цьому випадку додається проблема, пов'язана з довготривалим вкладенням коштів. Довготривалий період породжує додаткову невизначеність, що тим самим посилює недовіру. Населення має досвід, що в Україні протягом декількох років і „правила гри”, і економічні умови можуть суттєво змінюватися.

Ще одним фактором, який суттєво стримує участь в недержавному пенсійному забезпеченні, є відсутність у населення коштів. На це вказав кожний четвертий респондент проведеного дослідження. Дійсно, частка заощаджень у доходах населення в Україні є невисокою, а тому на потенційні грошові потоки від населен-

ня в систему недержавних пенсійних фондів у найближчій перспективі сподіватися не доводиться [2, с. 10].

Чинниками, які стримують участь в НПЗ меншою мірою, виступають такі фактори, як: побоювання втрати коштів та відсутність інформації. Інші фактори, такі, як невелика дохідність на пенсійні внески та небажання працедавця брати участь у недержавному пенсійному забезпеченні [2, с. 11].

Беручи до уваги вищезазначені фактори, формують лише систему відносин довіри громадян до недержавного пенсійного забезпечення, натомість залишаються також проблеми у самій діяльності недержавних пенсійних фондів на фінансовому ринку України. Так, можна визначити наступні „бар'єри” у їх функціонуванні, що стримують їхню діяльність, а саме:

- **Взаємини із адміністраторами.** Неефективність системи тарифів оплати послуг адміністратора. Система нарахування винагороди адміністраторам не стимулює якісну роботу з обслуговування учасників НПФ, особливо на етапі виплат. Це робить діяльність з адміністрування економічно непривабливою, що може негативно вплинути на якість та ефективність системи;

- **Оподаткування.** Невирішені питання стосовно оподаткування та надання податкових пільг у системі недержавного пенсійного забезпечення;

- **Неефективна діяльність фінансового ринку.** Досить складною і проблематичною залишається процедура доступу недержавних пенсійних фондів до зовнішніх фінансових ринків, тобто до іноземних інвесторів. Про це свідчить факт, що в інвестиційних портфелях недержавних пенсійних фондів практично відсутні іноземні цінні папери;

- **Недовіра громадян до системи недержавного пенсійного забезпечення;**

- **Відсутність заохочення і стимулів до розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення з боку держави** (зі сторони фіскальної політики – із заохочення до створення професійних пенсійних фондів на підприємствах).

Стосовно проблематики оподаткування в цьому контексті, а також розвиваючи науково обґрунтовані підходи побудови ефективно діючих НПФ в Україні, слід віддати перевагу таким пропозиціям:

- кошти, внесені підприємствами на рахунки учасників недержавного пенсійного забезпечення, зараховувати до складу валових витрат такого підприємства в розмірі, що не перевищує 25 % його валового доходу за звітний період;

- кошти, спрямовані компаніями з управління активами недержавних пенсійних фондів до резервного фонду, в повному обсязі зараховувати до складу валових витрат таких компаній;

- звільнити від оподаткування з доходів фізичних осіб та дозволити не долучати до складу загального місячного або річного оподаткованого доходу такого платника податку доходи, нараховані платнику податку на його рахунок у недержавному пенсійному фонді;

- звільнити від оподаткування на додану вартість послуги адміністрування недержавних пенсійних фондів;

- звільнити від оподаткування виплати з системи недержавного пенсійного забезпечення.

Держфінпослуг а із залученням міжнародних експертів Світового банку напрацювала та почала втілювати комплексну системну програму, спрямовану на підвищення якості роботи НПФ та привабливості недержавного пенсійного забезпечення за чотирма основними напрямками:

- 1) підвищення ефективності роботи НПФ;

- 2) підвищення рівня роз'яснювальної роботи серед населення, роботодавців, профспілок, об'єднань громадян та юридичних осіб про переваги недержавних пенсійних фондів та їх участі в системі НПФ;

- 3) посилення рівня державного нагляду в цій сфері;

Враховуючи вищевказані проблеми та завдання якісного вдосконалення системи недержавного пенсійного забезпечення, їхнє вирішення можливе шляхом:

- створення високого рівня довіри до національної системи НПФ з боку суспільства;

- підвищення зацікавленості у недержавних пенсійних програмах з боку роботодавців;

- забезпечення професійного управління активами майбутніх пенсіонерів з дохідністю, що перевищує рівень інфляції;

- створення умов для становлення недержавних пенсійних фондів як вагомого інвестиційного ресурсу для стратегічно важливих і соціально значущих секторів національної економіки;

- покращення податкового клімату для функціонування недержавних пенсійних фондів;

- перейняття і моделювання діяльності та досвіду успішних іноземних пенсійних фондів в українських реаліях;

- всестороння державна підтримка системи недержавного пенсійного забезпечення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ефективно працююча система недержавного пенсійного забезпечення є одночасно і істотним джерелом підтримки соціальних стандартів в Україні, і засобом накопичення внутрішніх інвестиційних ресурсів, дуже необхідних для прискореного розвитку національної економіки. Колишні соціалістичні країни приділяють велику увагу питанням пенсійної реформи. Вибір того чи іншого варіанта створення фінансово стійкої пенсійної системи залежить від різних політичних, економічних і демографічних умов. Універсального вирішення проблем пенсійного забезпечення не існує.

Важливим складником процесу реформування має стати загальнонаціональна програма інформування громадськості й ознайомлення населення щодо цілей і завдань реформ пенсійного забезпечення. Усе це сприятиме забезпеченню належного рівня життя людей похилого віку в сучасних умовах і на віддалену перспективу на засадах соціальної справедливості та гармонізації відносин між поколіннями [3, с. 286].

Сучасний стан системи недержавного пенсійного забезпечення залишає бажати кращого, навіть зважаючи на зростання активів недержавних пенсійних фондів. Проблеми, вказані у дослідженні, потребують розв'язання. У розвинутих країнах система недержавного пенсійного забезпечення безпосередньо корелює із ринком капіталу, в українських реаліях цей ринок є досить нестабільним і несе у собі високу частку ризиків, тим самим прямо порушуючи головну мету діяльності недержавних пенсійних фондів – безризикову діяльність.

Отже, головним завданням для пріоритетного розвитку є: встановлення стратегічних планів разом із урядом задля збільшення частки недержавних пенсійних фондів у фінансовій системі держави і тим самим зменшення тягара відповідальності на Пенсійний Фонд України, формування стратегій діяльності на фондовому ринку України, активніша участь на ринку капіталу, мінімізація та ефективний менеджмент в управлінні ризиками та загалом діяльністю НПФ, поінформування населення стосовно функціонування та перспектив НПФ, нарощування активів недержавної пенсійної системи для забезпечення її стабільності.

Зважаючи на розвиток і діяльність недержавних пенсійних фондів в Україні, насамперед слід вважати, що одним із головних складників їхньої діяльності є довіра та поінформованість населення про їхню діяльність. Зважаючи на тяжкі періоди в епоху становлення української державності та економіки в цілому, можна припустити, що з часом недовіра до діяльності недержавних пенсійних фондів спаде і суспільство зрозуміє, що окрім держави подбати про гідну старість повинні також і самі люди. Лише залишається питання коли ми зможемо спостерігати позитивну тенденцію довіри зі сторони людей? На нього, на жаль, відповісти ніхто покищо не в силі, лишається лише працювати у правильному напрямку.

Література

1. **Закон** України „Про недержавне пенсійне забезпечення” від 9 липня 2003 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К.: Парлам. вид-во, 2003. — ст. 372 2. **Агентство** фінансових ініціатив. „Аналітичний звіт за результатами дослідження – недержавні пенсійні фонди та загальнообов’язкова накопичувальна система” // Агентство фінансових ініціатив. — К., 2007. — 17 с. 3. **Женчак О. В.** Розвиток пенсійного забезпечення та його вплив на еконо-

міку України на основі європейського досвіду / О. В. Женчак Л.: НУ „ЛП”, 2010. — с. 278 – 287. 4. **НРА „Рюрик”**: Аналітичний огляд діяльності інституційних інвесторів на фондовому ринку України. — К.: В-во НРА „Рюрик”, 2011. — 25 с. 5. **Підсумки** розвитку ринків небанківських фінансових послуг України / ДКРРФПУ. — К., 2010. — 9 с. 6. **Привалов Ю.** Пенсійна реформа в Україні: тенденції та перспективи / Ю. Привалов, Ю. Саєнко, Ю. Сапелкін; відп. ред. Ю. Саєнко. — К.: ПЦ „Фоліант”, 2005. — 218 с. 7. **Статистична** інформація Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. — Електрон. дан. (1 файл). — 2011. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. — Назва з домашньої сторінки Інтернету.

Павлів В. В. Сучасний стан та проблеми розвитку недержавного пенсійного забезпечення

У статті досліджено стан системи недержавного пенсійного забезпечення України, визначені головні проблеми функціонування та діяльності недержавних пенсійних фондів, а також надані рекомендації стосовно вирішення існуючих проблем недержавного пенсійного забезпечення України.

Ключові слова: пенсійна система, недержавне пенсійне забезпечення, недержавні пенсійні фонди, проблеми розвитку, перспективи розвитку.

Павлів В. В. Состояние и проблемы развития негосударственного пенсионного обеспечения

В статье исследовано состояние системы негосударственного пенсионного обеспечения Украины, определены главные проблемы функционирования и деятельности негосударственных пенсионных фондов, а также поданы рекомендации касательно решения текущих проблем в системе негосударственного пенсионного обеспечения Украины.

Ключевые слова: пенсионная система, негосударственное пенсионное обеспечение, негосударственный пенсионный фонд, проблемы развития, перспективы развития.

Pavliv V. V. The current stage and problems in development of non-governmental pension system

In the article is analyzed the current stage of non-governmental pension system, detected the main problems in functionality of non-governmental pension funds and also are given the key steps in solving the problems in Ukrainian non-governmental pension system.

Key words: pension system, non-governmental pension system, non-governmental pension fund, problems in development, targets of development.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2012
Прийнято до друку 23.05.2012